

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 20 coroane.
Pe jumătate de an ..... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuarie s. v. 1918 deschidem abonament nou la „Biserica și Școala“.

Rugăm pe toți domnii abonați de până acuma, cari doresc a avea foaia noastră și pe viitor, să binevoiască a trimite la „Tipografia diecezană, prețul de abonament care e:

Pe un an ..... 20 cor.
Pe 1/2 an ..... 10 cor.
Pe 1/4 an ..... 5 cor.

Sprijinul moral și material, de care până acuma s'a bucurat foaia noastră, ne îndreptățește a spera, că și în viitor vom fi îmbrățișați de asemenea simpatii călduroase precum și de bunăvoința nestrămutată a On. Public cetitor.

Administrația.

Falimentul realismului.

Cu toate aparențele contrare mereu observăm, că neamul omenesc se sbate într'un haos teribil. Pas de pas ne izbește disordinea cea mai crasă. Popoare ca Francezii și Italienii cu cultura lor artistică, Englezii cu legislația lor vestită și Germanii cu umitoarea lor organizație se măcelăresc și nimicesc în sângele lor propriu. Și peste tot, toată societatea omenească de pe planeta noastră, ignorând în mersul ei nainte orice principiu și simț moral, s'a inficiat cu cele mai absurde prejudeții, — astăzi sângerează din răni crude și urite. Cele mai negre păcate cu cortejul lor de suferințe, stau ca o legiune în jurul celor mai civilizate națiuni. Răul intelectual și disordinea crește mereu. Rând pe rând se ivesc o mulțime de sisteme filozofice, cari se contrazic unele pe altele. Unele ipoteze științifice agită spiritele, satisfac pe un moment pasiunile, dar rațiunea rămâne tot neîndestulată. Pentru cucerirea și scrutarea adevărului se fac sforțări enorme, însă cu tot geniul extraordinar al celor mai fecunzi savanți, problema vieții rămâne insolubilă și nedeslegată. Știința simte că asupra ei apasă o condamnare-groaznică; nu poate răsbate, nu poate ajuta omeneala la perfecțiune fără să fie secondată de altă mare putere, deci s'apropie de faliment.

Realismul unilateral și știința clădită pe el falimentează în mod pipăibil, pentru că a fost arogantă, a edificat fără echilibru nevoind să fie cont de idealismul, reprezentat prin religie fără de care nici când nu va obține progres durabil. Ea a formulat dreptul de a percepe pe pământ adevărurile din domeniul transcendent. A acoperit cu o ceață groasă viitorul celor mai progresiste națiuni, când s'a spart această ceață a erupt vulcanul și cei mai adevărați mucenici ai științei empirice au devenit fiare sălbatice. Dușmănia, neîncrederea, răutatea și potopul de sânge, ce curge acum, este rezultatul științei care a

bruscat adevărurile și bunurile ideale ale religiunii.

Recunoaștem că știința lărgeste orizontul spiritual al omului, îi mărește puterea asupra naturii, însă fără religie și conlucrarea ei este incapabilă de a-l înălța moralmente. Niște plugari din cutare comună dela poalele muntelui, cari nu știu ceti și scrie, pot stă moralmente pe un pedestal mai avansat ca mulți filozofi și amatori de artă. Știința ne explică legile după cari există universul, ne descopere mijloacele pentru a influența asupra forțelor ascunse în materie. Ea a înlăturat uragane, a pus aburul în mișcare, a pus fulgerul să se coboare la paratrăznet Ciocane gigantice prelucră materii brute, telegraful, telefonul, telescopul și aviațiunea au apropiat îndepărtările. Inșă cu toate acestea cuceriri intelectuale, fericirea și mulțumirea sufletească fuge de oameni, pentru că știința fără religie nu le poate procura.

De aici reacțiunea mare pe care deja o prevedem și care va trebui să urmeze. Adevărurile și bunurile ideale vor trebui considerate de cele mai reale și importante forțe ale vieții.

Se va pune mai mare fond pe cultivarea inimiei de unde se poate sondă puterea legislativă a omului. Cu cât religia va perfecționa mai mult spiritul omenimei, care este unicul izvor durabil al vieții sociale, economice și politice, cu atât lucrurile produse de rațiune vor fi mai perfecte. Doar încă din autenticitate cei mai mari reformatori ai societății omenești au avut convingerea, că omenimea poate prospera numai având ca bază a activității sale credința în Dumnezeu, în nemurirea sufletului și în viața eternă.

Pe aceste credințe se bazează toate legile și instituțiunile binefăcătoare ale omenimei. În felul acesta biserica devine un puternic motor al civilizației. Prin credința propagată de ea s'au inspirat toate faptele oamenilor mari și cum ne dovedește filele istoriei, populare cari au ținut mai mult la religie, au suportat cele mai grele ispite și primejdii. Religia nici când n'a fost contrară științei, ci mână în mână arată omenimei calea binelui și fericirii. În religie își află omenimea posibilitatea și toate condițiile pentru aș ridica mintea și inima la cea mai naltă perfecțiune. Si fiindcă numai ea poate satisface condițiile morale ale omenimei va purta frumoesul epitet de forța motrice a civilizației.

Simion Stana, preot.

Reorganizarea

învățământului teol. și a educației seminariale.

De Dr. Lazar Iacob, profesor.

(Urmare).

Lectura religioasă (sufletească).

Intr'un seminar bine organizat, trebuie să se fixeze, — în ordinea de zi, — un timp corespunzător și pentru lectura sufletească, care să fie spre edificarea elevilor. La lectura religioasă trebuie să amintim în locul întâi sf. Scriptură. În cartea aceasta să caute preotul mângâiere pentru sine și credincioși și să se obișnuiască, să-i fie lectura cea mai plăcută.

Dar sf. Scriptură este o carte, care cuprinde înălțime și adâncime de idei, cum se exprimă Dositei, patriarhului Ierusalimului, în mărturisirea lui de credință și nu o poate înțelege tot omul. De aceea lectura sf. Scripturi se va face sub conducerea unui superior (rector, spiritual, prefect), care să dea explicările de lipsă și să atragă atențiunea elevilor la frumoesa sf. Scripturi și cum unele locuri se pot întrebuița pentru îndemnarea credincioșilor. Importanța cea mai mare să se dea psalmilor și evangheliilor, iar unele locuri din Test., V., cari excită simțurile, să fie omise. Pentru cetirea sf. Scripturi se va fixa în fiecare zi jumătate de oră.

Ca lectură religioasă se recomandă elevilor și cetirea altor cărți edificatoare: *Didon*, *Vieța lui Isus*; *Toma de Kempen*, *Urmarea lui Isus* etc...

La lectura religioasă vom lua și *vieța sfinților*. În fiecare zi la masă — dar după prânz — elevii vor ceti din viețile sfinților.

Impărtășirea cu sf. Cuminecătură.

Impărtășirea deasă cu sf. Cuminecătură este pulzul sănătății sufletești și barometrul cel mai sigur al vieții religioase-morale a unei comunități, iar neglijaarea ei este semnul sigur al indiferentismului și al lăncezării sentimentului religios-moral.

Idealul creștin țintește la sfințenia vieții, dar mijlocul pentru realizarea acestei ținte este sf. Cuminecătură. Educația seminarială va avea problema să crească pe elev, să urască păcatul să lupte contra înclinărilor rele și să iubească virtutea. Indemnul cel mai nobil spre viața creștinească este sf. Euharistie, căci prin taina aceasta omul primește în sufletul său pe Mântuitorului cu iubirea și bunătatea lui nemărginită. Așadar elevii — în vederea curățeniei vieții — trebuie să aibă parte cât mai des de hrana aceasta, care pătrunde — ca un curent electric — întregă ființa omului.

De prezent elevii se cuminecă numai de două ori pe an; aceeaș praxă se observe și la școlaele profane. Dar la o școală cu chemarea specială de a crește preoți, trebuie să se dea mai mare importanță exercițiilor sufletești, pentru aceea mărturisirea și cuminecarea de două ori pe an nu ajunge. În institutetele rom-catolice nu sunt mulțumiți astăzi nici cu împărtășirea odată pe lună, ci în fiecare săptămână.

Preotul se cuminecă de câteori face serviciul sf. Liturghii. Dar trecerea la praxa aceasta să nu fie bruscă, cum se întâmplă acum, deaceia să se introducă mărturisirea și cuminecarea mai deasă a elevilor. În cursul fiecărui an elevii se vor cuminecă cel puțin de patru ori: la începutul anului școlar, în postul Nașterii Domnului, postul mare și înainte de încheierea anului școlar. De altcum elevilor se recomandă, să se cuminece și mai des. Impărtășirii cu sf. Euharistie să-i premeargă o pregătire temeinică, de care se va îngriji spiritualul.

Tot în interesul promovării spiritului religios, la începutul fiecărui an trebuie să se țină exerciții religioase cu elevii, ca dâșii să cunoască serviciile divine, să învețe rugăciunile și să cunoască însemnătatea preoției.

(Va urma).

INFORMAȚIUNI.

Instalare de preot. Dl Constantin *Feier*, hirotomit, în 20 Decembrie 1917, întru presbiter prin P. S. Sa Domnul episcop *Ioan I. Papp*, în ziua a doua a sf. sărbători a Nașterii Domnului a fost introdus în oficiul și beneficiul parohiei din Boroșineu. Dorim noului paroh să-și păstorească turma la mulți ani.

Hirotonie. P. S. Sa Domnul episcop diecezan *Ioan I. Papp* a hirotomit întru presbiter pe candidatul *Cornel Magier*, ales și întărit de preot în parohia Cermeiu.

Student eliminat din toate școlile. Ministrul cultelor și al instrucțiunii a eliminat din toate școlile din patrie pe *Nistor Langa*, elev în clasa a V-a a gimnaziului de stat din Făgăraș, pentru trădare de patrie.

Cununie. Dl Dr. *Gheorghe Popovici*, profesor la gimnaziul român din Brașov, și-a serbat, *Duminecă*, în 31 Decembrie v. 1917, cununia cu d-șoara *Aurelia Teconția*, în biserica sfintei Adormiri din Brașov. Dorim tinerei părechi fericire deplină.

Explozie în minele din Anina. Locuitorii comunei Anina au fost deșteptați în dimineața din 29 Decembrie v. 1917 prin o detunătură puternică. Explozia s'a întâmplat în mina *Hungaria*, în care se aflau 200 băieși și a fost provocată de un felinar rău închis. Numărul victimelor e mare. Până acum au fost scoși 12 morți și 35 grav răniți.

Ordul Maria Terezia pentru un român. Majorul *Constantin Popoviciu*, care a servit și la regimentul 33 din Arad, a fost înaintat drept răsplată pentru vitejia sa, la rangul de vice-colonel și distins cu ordul *leopoldin*. În luptele din urmă de pe frontul italian a săvârșit o nemaipomenită bravură chiar în fața regelui, pentru care a fost promovată să capete dela locurile mai înalte cea mai înaltă distincție militară: ordul *Maria Terezia*.

Ziare noi. O foaie care, pe lângă alte cunoștințe de folos, să deie poporului nostru și învățături religioase-morale ne-a lipsit. Acestei lipse mult simțite, precum și trebuinței arzătoare de a nu lăsa în cele sufletești credincioșii bisericii noastre de un teren bun de exploatare și pradă unor credințe rătăcite, cari să-l înstrăineze de biserica părinților lor, a satisfăcut dl *Dr. Cornel Cornean*, secretarul consistorului eparhial din Caransebeș, prin redactarea sub titlul „*Lumina*”, a unei foi pentru cultura religioasă a poporului. Primul număr a apărut la 4/17 Ianuarie a. c., având în frunte „întâiul. cuvânt”, de încurajare și trimitere pe drumul apostoliceii dela P. S. Sa părintele episcop *Dr. Miron Cristea*. Apare odată pe săptămână, *Joia*. Abonamentul e 12 cor. la an. Redacția și administrația: *Caransebeș, Strada Timișorii, Nr. 50*. O recomandăm cu căldură și cetitorilor noștri și-i dorim să se afirme cu succes în ogrorul religios-cultural al bisericii noastre.

În *Sebeșul-mic-Kissebes*, comitatul *Kolozs*, apare începând cu anul nou „*Casa Domnului*”, revistă specială pentru tipicul bisericii orientale, redactată și editată de preotul *Septimiu Popa*. Abonamentul e cor. 6.50 la an.

Aviz. Originalul diplomei mele de învățător liberată de direcțiunea institutului pedagogic-teologic gr.-or. român din Arad la 17/30 Iunie 1898 sub Nr. 754—1898, s'a pierdut Intrucât din întâmplare ar fi aflat-o cineva, rog să o trimeată la adresa subsemnatului. — *Savu Serdineanțu*, învățător gr.-or. rom. în *Fönlak, Temes megye*.

Mulțămite. Subscrisul, prin aceasta vin cu toată stîmă, a-mi exprimă cele mai sincere și cu respect mulțămite — tuturor acelor stîmați Domni și iubiți prieteni și cunoscuți ai mei, cari din incidentul morții — pe câmpul de luptă — a mult regretatului și iubitului meu fiu *Valeriu*, au avut bunăvoința, a-și exprimă, în persoană și în scris, condoleanțele lor, în cuvinte pline de mîngăere. Pentruce rog pe bunul Dumnezeu să le răsplătească acest fapt creștinesc al lor. *Gepiș la 22/Decembrie v. 1917. Marțian Andru*, paroh rom. gr.-or.

Mașinele și uneltele proprietatea statului. Guvernul de-acum al Rusiei a publicat un decret, prin care toate uneltele și mașinele agricole din țară se declară proprietate a statului, pentru a fi distribuite țăranilor.

Partea oficială.

Nr. 4908/1917.

Tuturor protopresbiterilor, adm. protopresbiterali și preoților din districtul Consistorului din Arad.

Excelența Sa, Domnul Ministru de culte și instrucțiune publică, ni-a trimis și nouă instrucțiunea de sub Nr. 173.369/1917 referitoare la modalitatea acordării adausului familiar pentru parohi, adm. parohiali și capelani.

Pentruca fiecare preot să se poată orienta cu înlesnire, cum să ajungă mai sigur și mai curând la ajutorul pus în vedere sub acest titlu, comunicăm prin aceasta părțile esențiale din această instrucțiune, precum urmează:

„§. 1. Preoții, necălugări, cu cvalificațiune superioară, aplicați în parohii sistematizate legal, dacă venitul lor curat — fără întregirea dela stat — nu trece peste suma de 3000 cor. anual; mai departe preoții, necălugări, cu cvalificațiune inferioară, aplicați în parohii sistematizate legal, dacă venitul lor curat — fără întregirea dela stat nu trece suma de 2200 cor. anual și în fine capelanii, însușiți regulamentar, dacă venitul lor curat — fără întregirea dela stat — nu trece peste suma de 1000 cor. anual, în sensul §-lui 14 art. de lege XXXV din 1917 — au să-și înainteze rugările pentru obținerea adausului familiar, de după unul sau mai mulți băieți, (fete) superiorității bisericești competente pe lângă acludarea documentelor necesare justificatoare.

Rugarea — în sensul §-lui 17 art. de lege XXXV din 1912 — e scutită de timbru și trebuie să cuprindă:

1. Numele și stațiunea preotului sau a capelanului cu indicarea, că beneficiază ori nu congruă sau cvincvenal.

2. Numele băiaților (fetelor) proprii, legiuși sau legalizați sub 24 ani; anul, luna și ziua nașterii lor.

3. Aceia că dintre acești băieți, beneficiază care-va și dacă da — ce fel de proviziune? Aplicație în vre-un serviciu public sau privat; întreținere grătită în vre-un institut de creștere sau de învățământ; stipendiu, aplicare, ca ucenic la vre-un industriaș ori comerciant; sau ca elev la vre-un artist; are ocupațiune independentă; a intrat la armată, la marină, ori la honvezime; e căsătorit respective măritată? (Ord. min. Nr. 4569/912 M. E.).

4. Dacă preotul sau capelanul nu are congruă sau cvincvenal — să se arate, cât face venitul curat dela parohie?

5. În sensul §-lui 14 art. de lege IX din 1917, preotul sau capelanul poate reflectă și ministrul poate acordă adaus familiar și de după acel băiat trecut de 24 ani, care, până la împlinirea acestei vârste nu și-a putut termina studiile din cauză, că, — în urma mobilizării a făcut serviciu militar activ; acest ajutor însă se acoardă numai în cazul, dacă băiatul continuă studiile cu succes și numai pe atîta timp, cât a servit în armată până la împlinirea vârstei de 24 ani și în acest restimp numai până când băiatul își termină studiile.

§. 2. Superioritatea bisericească se va convinge în modul ce-l va afla de mai potrivit despre aceea, că datele și împrejurările atinse, corăspund ori nu stării fap-

tice; ceeace va confirmă prin clauzula indusă pe rugare subscrisă și provăzută cu sigilul oficios.

Superioritatea bisericească în acest punct, conform §-lui 15 art. de lege XXXV din 1912 — are răspundere materială; iar preotul și capelanul — în sensul aceluiaș § — sunt îndatorați — sub răspundere disciplinară — a anunța (raportă) superiorității bisericești orice schimbare obvenită în referințele lor familiare și în beneficiul lor parohial, cari aduc cu sine sistarea întregului adaus familiar, ce l-au avut.

§. 3. Superioritatea bisericească, încât nu află motivate din destul împrejurările, cari îndreptătesc pretenziunea la adausul familiar, dispune întregirea supletoare a documentelor. Rugările astfel întregite le înaintează ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune publică.

§. 4. În afacerea staveririi și asămării adausului familiar, decide ministrul de culte și instrucțiune publică.

În contra decisului ministrului, se admite recurs la judecătoria reg. ung. administrativă, cu excepțiunea rugărilor înaintate pentru obținerea adausului familiar, ce l poate acordă ministrul pe baza §-lui 9 art. de lege din 1912.

§. 5. Rugările pentru adausul familiar de după membri de familie — în sensul punctelor 5—6 și 7. art. de lege IX din 1917 — sunt a se înainta superiorității bisericești pe lângă acludarea documentelor necesare justificatoare.

Rugarea — în sensul §-lui 17, art. XXXV din 1912 — e scutită de timbru și trebuie să cuprindă următoarele date:

1. Numele și stațiunea petentului, nu altcum și împrejurarea, că beneficiază ori nu congruă sau cvincvenal.

2. Starea familiară a petentului.

3. Numele, etatea și gradul de înrudire cu petentul a acelor membri de familie, cari n'au nici un venit propriu și pe cari petentul li susține din câștigul său propriu, trăind cu ei în familie.

4. Indicarea cauzei, pentru care petentul susține acei membri de familie, precum și a altor împrejurări demne de considerat.

5. Expunerea stării materiale a petentului.

6. Indicarea faptului, că petentul și-a anunțat ori nu pretenziunea pentru adausul familiar, de după unul sau mai mulți băieți.

7. Dacă preotul sau capelanul nu are congruă sau cvincvenal, cât face venitul curat dela parohie?

§. 6. Superioritatea bisericească examinează rugarea înaintată pentru obținerea adausului familiar pe seama membrilor de familie, și intrucât nu află din destul dovedite împrejurările momentose, necesare pentru stavernirea adausului familiar dispune înaintare supletoară a documentelor. După prezentarea documentelor necesare, rugările le înaintează ministrului de culte și instrucțiune publică, fără privire la conținutul propunerii.

Pentru încuviințarea rugării numai atunci se poate face propunere, dacă preotul sau capelanul, care petiționează pentru adaus familiar, susține cel puțin doi membri de familie, cari întrunesc condițiunile staverite în acest § și dacă membrul de familie susținut de petent:

1. Trăește în comun cu petentul sau dacă e întreținut în vre-un sanatoriu pe speșele petentului, și nu are nici un fel de venit propriu.

2. Dacă este băiatul, propriu legiuit ori legalizat, al petentului și e trecut de 24 ani.

3. Dacă este soția, fratele, sora, mama, tata, bunicul sau bunica petentului.

4. Dacă e fratele sau sora soției, sau cumnatul de soră, sau cumnata de frate a petentului.

5. Dacă e tata ori mama soției petentului.

6. Dacă e nepotul ori nepoata orfană (fără tată și mamă) a petentului.

7. Dacă e băiatul orfan al fratelui sau a surorii petentului, ori e băiatul orfan al fratelui sau al surorii soției petentului.

8. Dacă venitul preotului ori capelanului primit dela parohie nu trece peste suma de 3000 cor.

Venitul în bani gata însă e a se socoti în cazul acesta cu 70%.

Asupra rugărilor înaintate decide definitiv min. reg. ung. de culte și instrucțiune publică.

În sensul alineatului ultim al §-lui 10, art. XXXV din 1912, adausul familiar, încuviințat de după membrii de familie, compete cu începerea pătrărului de an calendaric, ce urmează după datul rezoluțiunii ministeriale.

Preoților, cari dela publicarea ordinului de față, — în termen **de 3 luni** — își vor înainta cererea pentru obținerea adausului familiar de după membrii de familie, li se va asemna adausul familiar retrograd cu începerea dela 1 Iulie 1917.

§. 12. Art. XXXV din 1912 e de următorul conținut:

Beneficierea adausului familiar **înceată** deodată cu încetarea vre-uneia din condițiunile staverite în legea aceasta.

Anume: atât adausul familiar beneficiat de după băieți (băiete) cât și cel beneficiat de după membrii de familie încetează.

1. Dacă cel aplicat, se dimitte fără beneficiare de competențe.

2. Dacă se trece în statul de penziune ori se escontentează.

3. Dacă se absoalvă din legăturile serviciului activ, fără a i-se fi staverit întreținere.

4. Dacă beneficiul regulat și stabil — din orice cauză — i-se sistează detot.

5. Dacă se dimitte din legăturile serviciului pe baza sentinței ridicate la valoare de drept.

6. Dacă prin sentință judecătorească ridicată la valoare de drept, se judecă la pierderea oficiului avut, respective dacă cu valoare de drept se judecă la pierderea libertății personale, pentru un astfel de delict punibil, care în sensul legii are ca urmare pierderea de oficiu sau serviciu.

7. Dacă a răposat.

Afară de cazurile susamintite, adausul familiar beneficiat de după băiat încetează și atunci:

a) dacă băiatul ajunge etatea staverită în §. 3.

b) dacă băiatul ajunge la beneficii de întreținere, care are ca urmare sistarea adausului familiar.

c) dacă băiatul se însoară, respective dacă fata se mărită.

d) dacă băiatul moare.

Iar adausul familiar acordat de după membrii de familie încetează și atunci:

e) dacă membrul de familie ajunge la beneficiu de întreținere, la venit propriu ori la avere.

f) dacă membrul de familie încetează de a mai trăi în căsnicie comună cu petentul.

g) dacă membrul de familie moare.

h) dacă încetează motivul, pentru care s'a acordat adausul familiar."

Precum învederează din celea de mai sus, ajutorul se acoardă și se pune în curgere numai la cererea părții interesate, care cerere trebuie ajustată cu documentele prescrise, deci trebuie observată următoarea procedură:

1. Fiecare preot, care se crede în drept și voește a reflecta la ajutorul pus în prospect sub titlul „adaus familiar“, trebuie să-și procure fără amânare, dovezile prescrise prin §-ul 1, respective 5 din instrucțiunea de mai sus.

2. Având la mână aceste documente, trebuie să-și facă fiecare, o petiție în limba statului. Petiția trebuie adresată înaltului Ministeriu reg. ung. de culte și învățământ, și decopiată frumos, corect și legibil și apoi ajustată cu documentele recerute sub §-ul 1, respective 5 din instrucțiune, să-o înainteze oficiului protopopesc cu rugare specială, spre procedere ulterioară.

3. Protoprezviterii și adm. protoprezviterali, — primind atari petiții, — le vor examina de urgență cu toată conștiințioșitatea, spre a se convinge, dacă datele și împrejurările atinse corespund ori nu stării faptice.

Celea necorăspunzătoare le vor restitui spre suplinirea defectelor; iar pe cele corespunzătoare vor induce imediat clauzula următoare: Subsemnatul constă și întăresc prin subscrierea numelui și punerea sigilului oficios, că datele și împrejurările arătate în rugare corăspund stării faptice. „Alóllrott névaláirásommal és a hivatalos pecséttel megállapítom és megerősítem, hogy a kérvényben előterjesztett adatok és körülmények a tényleges állapothnak megfelelnek“. Urmează datul, subscrierea și punerea sigilului oficios.

4. Protoprezviterii și adm. protoprezviterali se îndatorează, ca petițiile verificate de ei, să le înainteze aici fără amânare, deci fără să aștepte până să intre dela toți preoții, ori măcar dela o parte din ei, pentru că la înaltul Guvern, petițiile se cenzurează și rezolvează de după cum intră, și cei punctuali nu pot fi osândiți să aștepte până să-și facă datorința și cei nepunctuali.

5. Este datorința fiecăruia, că ori ce schimbare, ce ar obveni în referințele sale familiare ori în beneficiul parohial, să-o arate superiorității sale bisericești, pentru că: întrelăsarea arătării acestor schimbări, are de urmare procedura disciplinară și sistarea întregului ajutor beneficiat.

Acestea se aduc la cunoștința tuturor, spre știre și orientare, cu adausul, că spre evitarea ori cărui reclam pe tema neștiinței, fieștecare preot trebuie să trimită la oficiul protopopesc concernent act separat despre acea, că a luat la cunoștință dispozițiile de mai sus; iar protoprezviterii și adm. protoprezviterali vor înainta la acest Consistor acelea rapoarte, pe lângă conspectul alfabetic al comunelor.

Arad, la 28 Decembrie v. 1917.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop.

Nr. 36/1918.

Circular

pentru toate oficiile protoprezbiterali și parohiali și pentru întreaga preoțime din districtul Consistorului din Arad.

Precum este cunoscut, toate averile de pe teritoriul statului sunt supuse unor prestațiuni publice astfel, că de câte-ori o avere trece din proprietatea și posesiunea unei persoane, în proprietatea și posesiunea alteia, statul își încasează o anumită sumă, ca *percentuație* legală.

Dupăce însă averile mișcătoare și nemiscătoare, ajunse în mâna corporațiilor și comunelor (mână moartă) nu-și schimbă proprietarul, legislațiunea țării a statorit pentru asemenea averi un soi special de percentuație, care se numește *ecvivalent*.

Deosebirea între percentuația ordinară și între *ecvivalent* este aceea, că pe când percentuația ordinară se eiectează din caz în caz la transcrierea averii de pe o persoană pe alta, pe atunci *ecvivalentul*, — la averile supuse acestei dări, — este un soi de *dare anuală*; sau obiectul percentuației ordinare e transcrierea, iar a *ecvivalentului* este însași averea.

Ecivalentul dară e aceea competență erarială, care însărcinează persoanele morale (juridice), comunele bisericești și civile, corporațiunile, asociațiunile și instituttele publice, pentru că rămân în continuă posesiune a averii.

Staverirea acestei competențe erariale, conform art. de lege 45 din 1887, se face din 10 în 10 ani, și suma odată staverită finalmente, rămâne în valoare până la espi-rarea ciclului de 10 ani.

Fiindcă ciclul de 10 ani, început la 1 Ianuarie 1908, a expirat la 31 Decembrie 1917, organele financiare au luat dejă demersuri pentru staverirea de nou a acestei percentuațiuni pentru noul ciclu de 10 ani, adică dela 1 Ianuarie 1918 până la 31 Decembrie 1927, care staverire se face pe baza datelor espuse într'un formular, numit coală de fasonare (bevallás).

Deși atari tipărituri se vor distribui din partea oficiilor de dare directe persoanelor supuse acestei dări de *ecvivalent* și astfel și parohiilor noastre, venim și din partea noastră a face atente organele parohiale îndatorindu-le: să facă și *aștearnă fasiunile* în termenul prescris de oficiul de dare, iar această nu numai din respectul cătră legea, care obligă toate persoanele morale la fasonare, dar și pentru că este în interesul lor bine priceput și cu atât mai ales cu cât, în lipsa fasiunei făcute de *persoanele obligate*, datele se culeg *exoffo*, și cei *negligenți*, pe lângă aceea, că pot fi *supuși la pedepse bănești*, își perd și titlul de *drept* de a *reclama* contra eventualei stabiliri necorecte și deosebi nu-și pot validă dreptul de scutință aceia, cari în sensul legii sunt liberi de asemenea dare.

Premițând acestea, totodată pentru-ca cei interesați să poată controlă corectitatea sau necorectitatea stabilirii sau măsurării competenței de *ecvivalent*, credem de bine a observă, că de bază la stabilirea competenței de *ecvivalent* după pământurile parohiali, bisericești și școlari, ce cad sub *ecvivalent*, să ia venitul curat catastral al acelor pământuri, înmulțit cu 20; iar în comunele, în cari s'a întrodus taxe și pentru regularea apelor, acolo din venitul curat

catastral, au să se detragă taxele sau competențele pentru regularea apei, încât acestea n'ar fi detruse dejă la staverirea venitului catastral.

La măsurarea competenței de ecvivalent după acelea pământuri, cari aparțin cutăroră institute culturale și de învățământ, venitul catastral se ia numai de 19 ori.

Competința ecvivalentului după casele supuse dării de ecvivalent, se măsoară astfel: la casele din orașe, unde contribuția se plătește după arândă sau chirie, se ia de bază chiria sau arânda computată de 15 ori, iar la sate, unde contribuția se plătește după numărul chiriilor, acolo la măsurarea ecvivalentului se ia de bază contribuția plătită în anul trecut, dimpreună cu adausul de desărcinarea pământului (földtehermentesítési járulékkal) de 60 de ori luat.

Pentruca averile comunelor și corporațiilor noastre bisericesti, să nu fie însărcinate cu dări lipsite de baza legală, espunem în general, că de *sub darea de ecvivalent în sensul legii din 1881 art. XXVI §. 24 sunt scutite:*

1, *toate acelea averi, cari sunt libere de dare*, precum sunt: școlile, bisericile, morminții etc. etc. (escepționând acele case, a căror scutință de dare e numai interimală);

2, *casele parohiali locuite de preoți, precum și locuințele învățătoresți;*

3, *dotățiunile preoților și învățătorilor, a căror venit curat nu pestrece suma de 800 cor. la an.*

Espunând acestea, provocăm pe conducătorii oficiilor parohiale, ca pentru a putea deplini corect coalele de fasiuni, să procure dela antistiile comunale foaia catastrală și Nrul cărții funduare a averilor parohiale și pe baza acestora, în conțelegere cu președinții comitetelor parohiali, se facă și subscrie fasiunea, și apoi să-o trimită oficiului de dare, dela care au primit coala de fasiune.

Totodată să fie cu deosebită privire pentru scutirea dotățiunii preoților și învățătorilor, căroră legea le asigură acest drept, iar aceasta o pot face prin notare în rubrica observărilor și prin alăturarea la fasiune a câte unui atestat, vidimat de antistia comunală, despre beneficiul lor, dovedind adecă, că venitul lor curat nu pestrece suma de 800 cor. la an.

La computarea beneficiului dela pământurile preoțești și învățătoresți, venit curat se consideră, — în sensul legii, — numai aceea sumă, ce rămâne după detragerea dării directe și a speselor de administrare; deci din venitul anual al pământurilor beneficiare, au să se detragă: dările directe, taxele pentru regularea apelor și speșele de administrare, și numai restul e a se espune ca venit curat, la care apoi se mai adaugă venitul din bir și stole respective la învățători salariul.

Dacă cu toate aceste, cutare preot și președinte de comitet, nu ar ști îndeplini rubricile din tipăriturile primite, se îndatorează a conșultă pe protopopul său, sau pe alt preot mai din apropiere care ar fi mai versat în cauză.

Dupăce se vor face fasiunile, conducătorul oficiului parohial din fiecare comună se îndatorează a-le înaintă la acel oficiu de dare, dela care le-au primit, dar cel mult în termenul satorit pe 19/31 Martie 1918, iar dupăce se va stabili darea de

ecvivalent, conducătorii de oficii parohiali se îndatorează a controlă dacă stabilirea e corectă sau necorectă și încât ar observă, că stabilirea e necorectă, să se folosească de remediile admise prin art. de lege XXXIV. din 1881, §§-ii 29—36, și anume: contra staveririi efeptuite la oficiul de dare, să recurgă în termen de 30 de zile la direcțiunea financiară concernentă având a înaintă, sau prezentă apelata la oficiul de dare, care a stabilit competența de ecvivalent, iar contra hotărârei direcțiunii financiale, poate apela în caz de lipsă, la judecătoria administrativă din Budapesta, așternând apelata la aceea direcțiune financiară, a cărei hotărâre o apelează.

Până să se stabilească ecvivalentul pentru noul ciclu de 10 ani, plățirea se continuă după uzul de până acum, sub rezervă licvidării ulterioare.

Protoprezbiterii și administratorii protoprezbiterali să îndatorează a da preoțimei mână de ajutor la îndeplinirea acestei datorințe, dar totodată să-și controleze pe toți cum și-au împlinit datorința.

Arad, la 3/16 Ianuarie 1918.

Joan J. Papp, m. p.
Episcopul Aradului.

Aviz.

Conform ordinului consistorial de sub Nrul 41/1918, prelegerile la institutul pedagogic gr. or. român din Arad se vor reîncepe la 18 ianuarie (1 februarie) 1918. În urmare toți elevii acestui institut au să se prezinte la prelegeri la termenul sus amintit.

Arad, 2/16 Ianuarie 1918.

1-2

Direcțiunea institutului.

Aviz.

Cu decisul din 28 nov. (11 dec.) 1917 Nr. 4680/1917, Veneratul Consistor diecezan a încuviințat tuturor elevilor teologi concediu până la 2/15 februarie 1918. În decisul amintit se spune, între altele, că la 3/16 februarie 1918 va fi examen public, și cei cu ajutor ori știpendiu dela dieceză, dacă nu vor putea presta examenul cu calcul mulțamitor, vor pierde beneficiul; apoi că alt concediu, afară de feriile de sf. Paști, nu să mai dă sub nici un cuvânt și care nu ar veni la continuarea studiilor în termenul indicat, să fie pregătit la pierderea anului.

Onoratele oficii parohiale sunt poftite a împărtăși aceste elevilor de teologie cari sunt în acel loc.

Arad, la 5/18 ianuarie 1918.

1-3

Direcțiunea institutului.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Concurs.

Pentru deplinirea postului de capelan temporal lângă parohul Teodor Petraș din Șepreuș, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Beneficiul de capelan se stavereste în:

1. Usufructul sesiei parohiale constatatoare din 16 jugh.
2. Drept de pășune.
3. Stolele legale.
4. Birul legal.

5. Congrua pentru capelan, pe care parohia nu o garantează.

Din venitele I—IV, capelanul va primi jumătate.

Casă parohială nu este, deci capelanul se va îngriji de cvartir. Dările și sarcinile publice după beneficiul preoțesc se vor achită în jumătate, prin capelan.

Capelanul va fi îndatorat a catehiza în școlile confesionale fără altă remunerație dela parohie.

Parohia este de **clasa primă**, deci dela reflectanți să recere cvalificația prescrișă în concluzul sinodului eparhial adus sub Nr. 84 din 1910.

Recurenții nainte de a se prezentă alegătorilor, sunt poftiți a dovedi protoprezviterului tractual, că întrunesc toate condițiile din concurs; iar cei din altă dieceză vor dovedi și consimțământul Ven. Consistor diecezan, de a putea reflectă la această capelanie.

Recursele ajustate cu documentele prescise și cu atestat despre serviciul de până acum, adresate comitetului parohial din Șepreuș (Seprös) se vor subșterne P. On. oficiu protopopesc din Boroșineu.

Pe lângă strictă observare a §-lui 33 din regulamentul pentru parohii, recurenții au a se prezentă în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Șepreuș, spre a-și arată desteritatea în oratorie și cele rituale.

Din ședința comitetului parohial ținută în Șepreuș la 10/23 decemvrie 1917.

Cornel Ursuțiu m. p., **Georgiu Sturza** m. p.,
președinte. notar.

În conțelegere cu: **Ioan Georgia** m. p., pprezbiter.
—□— 1-3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa a III **Vasoia** (Vészalja) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumente:

1. Sesia parohială (32 jug. cat. parte fânaț, parte arător), după care alesul va plăti contribuția regească.

2. Intravilan parohial.

3. Birul legal.

4. Stolele legale.

5. Până la eventuala îndeplinire definitivă a postului învățătoresc preotul ales va folosi locuința învățătorescă de azi, însă fără intravilanul ce aparține acestei locuințe.

6. Intregirea de stat, pe care parohia nu o garantează.

Alesul va aveă să catehizeze fără altă remunerație.

Reflectanții au să-și adreseze cererea ajustată cu adnețele recerute comitetului parohial din Vasoia și să le trimită Prea On. Oficiu ppbiteral din Buteni, având pe lângă prealabila învoire a P. O. D. protopresbiter tractual a se prezentă sub durata concursului în s. biserică din Vasoia pentru a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: **F. Roxin**, protopresbiter
—□— 3-3

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. **Roșia**, tractul Buteni, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios diecezan, pe lângă următoarea dotățiune:

1. Sesia parohială din 16 jug., după care alesul va plăti darea.

2. Un intravilan parohial.

3. Bir legal, ori una măsură cucuruz, ori prețul curent.

4. Stolele legale.

5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul va catehiza fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poftiți a-și înaintă cererile ajustate cu documentele recerute și adresate com. par. din Roșia la Of. ppterat din Buteni.

Reflectanții sunt deobligați sub durata concursului a se prezentă în s. biserică din Roșia însă nainte de a se prezentă, trebuie să dovedească ppterului tractual că au clasificăția prescrișă, iar cei din alte dieceze, că au consensul Ven. Cons. din Arad de a recure.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: **F. Roxin**, ppresbiter
—□— 3-3